

Kuljetaan yhdessä

Opas osallisuutta ja
kotoutumista edistävään
matalan kynnyksen toimintaan

Diakonissa-
laitos

Sisällysluettelo

Kenelle opas on tarkoitettu?.....	3
Esipuhe	4
YHDESSÄ-ILTA	5
Miksi avointa iltatoimintaa tarvitaan?.....	6
Suunnittelu ja valmistelu	7
Mainonta ja asiakashankinta.....	8
Toiminnan järjestäminen	8
Osallistujien tukeminen	9
Haasteiden hallinta	9
Muut huomioitavat asiat ja pohdittavaa	10
Turvallisemman tilan periaatteet	10
Esimerkkejä onnistumisista.....	11
LÄKSYAPU JA KIELIKERHO	13
Miksi kielikerhoja ja läksyäpua tarvitaan	14
Suunnittelu ja valmistelu.....	15
Toiminnan järjestäminen.....	15
Muut huomioitavat asiat	16
Esimerkkejä onnistumisista.....	17

MATALAN KYNNYKSEN VAPAAEHTOISTOIMINTA	18
Matalan kynnyksen periaatteita.....	19
Miksi sitä vapaaehtoistoimintaa tarvitaan?	20
Suunnittelu	21
Mainonta ja vapaaehtoisten rekrytointi.....	22
Perehdytys	23
Vapaaehtoistoiminnan järjestäminen	24
Viestintä.....	25
Tuki toiminnan aikana	26
Tuki toiminnan ulkopuolella	26
Alaikäiset vapaaehtoiset	27
Haasteiden hallinta	28
Toiminnan arviointi ja kehittäminen	28
Esimerkkejä onnistumisista.....	29

Kuljetaan yhdessä

Opas osallisuutta ja kotoutumista
edistävään matalan kynnyksen toimintaan

ISBN 978-952-9854-75-2

Kirjoittajat Katja Kurus, Anni Rolig ja Minttu Ågren

Kuvitus Sanna Mander, taitto Mia Kolari

Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö sr 2025

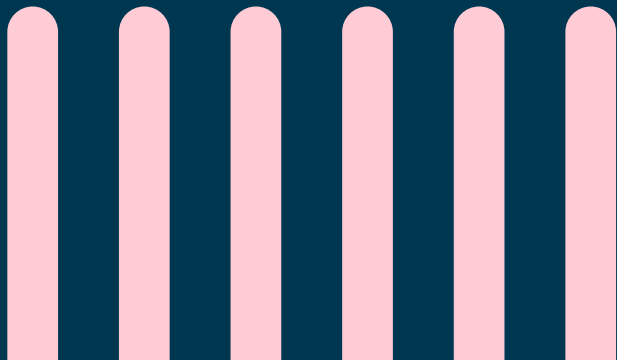
**Euroopan unionin
osarahoittama**

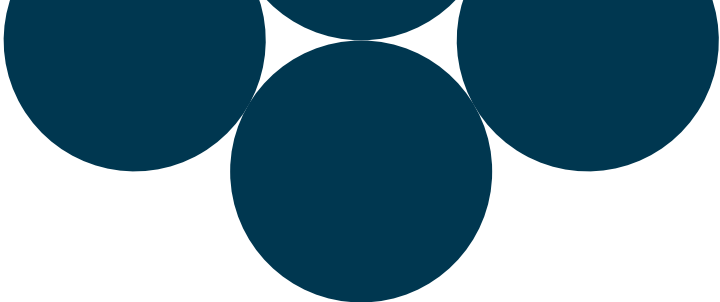

Kenelle opas on tarkoitettu?

Tämä opas on tarkoitettu kaikille, jotka ovat kiinnostuneita järjestämään matalan kynnyksen vapaaehtoistoimintaa, joka edistää osallisuutta ja yhteisöllisyyttä – erityisesti kotoutumisvaiheessa oleville maahanmuuttaneille nuorille aikuisille. Tällaisia toimijoita voivat olla esimerkiksi järjestöjen työntekijät, seurakunnat, koulut, kunnan toimijat ja muut, jotka haluavat tukea kotoutumista ja osallisuutta vapaaehtoistoiminnan keinoin.

Oppaan avulla voit saada käytännön ohjeita ja vinkkejä toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin.

Esipuhe

Tämä opas esittelee kolme Kanssakulkijat-hankkeessa (2023–2025) kehitettyä toimintamallia: Yhdessä-ilta-kotoutumista edistävä avoin toiminta, läksyapu ja kielikerho sekä matalan kynnyksen vapaaehtoistoiminta. Näitä malleja voit hyödyntää erillisinä tai yhdistää toisiinsa tarpeen mukaan.

Hankkeen aikana meille kävi selväksi, että suomen kielen aktiivinen harjoittelu ja yhteisöllinen tekeminen ovat monelle kotoutujanuorelle merkittävä motivaation lähde ja keskeinen väylä oman paikan löytämiseksi suomalaisessa yhteiskunnassa. Nuorten toiveesta suomen kielen harjoittelu otettiin osaksi kaikkea toimintaamme –ei vain kielikerhoissa, vaan myös hiihtoladulla, tv-sarjan kuvauksissa ja jalkapalloturnauksen katsomossa.

Vapaaehtoisten rooli on ollut merkittävä. Toimintaamme osallistui joukko innostuneita ja idearikkaita vapaaehtoisia, jotka kohtasivat nuoria lämpimästi ja kunnioittavasti. He järjestivät toimintaa ja rakensivat kanssamme merkityksellistä yhteisöä. Sydämellinen kiitos kaikille mukana olleille –ilman teitä tämä työ ei olisi ollut mahdollista.

Diakonissalaitoksen toteuttaman ja ESR:n rahoittaman Kanssakulkijat-hankkeen tavoitteena oli edistää 18–29-vuotiaiden kotoutujanuorten yhteiskunnallista osallisuutta ja hyvinvointia. Tukea tarjottiin monipuolisesti: vahvistamalla yhteiskuntataitoja, tukemalla opintoihin pääsyä ja opintojen etenemistä sekä kehittämällä työelämävalmiuksia. Kaiken keskiössä oli nuorten oma osallisuus sekä sitä tukevien toimintamallien kehittäminen. Toimintaa järjestettiin eri puolilla Helsinkiä, edistäen kaksisuuntaista kotoutumista ja yhteisöjen syntymistä kansalaistoiminnan keinoin.

Toivomme, että toimintamallit löytävät tiensä aktiiviseen käyttöön ja jatkavat elämäänsä myös hankkeen päättymisen jälkeen –osana pysyviä hyviä käytäntöjä.

*Hankkeen työntekijät Anni Rolig(03/2025 asti),
Katja Kurus, Minttu Ågren ja Joel Girmay(4/2025 alkaen)*

Yhdessä-ilta

Kotoutumista edistävä
avoin toiminta

Miksi avointa iltatoimintaa tarvitaan?

Avointa iltatoimintaa tarvitaan, koska se tukee kotoutumista tarjoamalla mahdollisuuksia kielen harjoitteluun ja opiskeluun vapaa-ajalla. Moni maahanmuuttanut tarvitsee suomenkielisiä kohtaamisia kielen oppimisen tueksi. Lisäksi toiminta auttaa vähentämään yksinäisyyttä luomalla tilaisuuksia sosiaalisiin suhteisiin ja vertaisuuteen.

Avoin toiminta myös edistää osallisuutta ja yhteisöllisyyttä, parantaen väestösuhteita ja ehkäisten yhteiskunnan eriytymistä ja polarisaatiota tarjoamalla yhdistävää ja kohtaavaa toimintaa. Ilta-aikoihin tapahtuvaan toimintaan voivat osallistua myös opiskelijat ja työssäkäyvät.

Mun mielestä se on tosi hyvä paikka, jossa voit harjoitella sun suomen kieltä. Varsinkin se on tosi hyvä nuorille tai ihmisille, jotka on just muuttaneet Suomeen. Jos sä oot tässä niinku ilman perhettä, voit tutustua uusiin ihmisiin.

Suunnittelu ja valmistelu

Toimintaympäristön järjestely

Valitse helposti saavutettava tila, joka mahdollistaa monipuolisen toiminnan.

Määrittele säännöllinen aikataulu ja toiminnan raamit. Huomioi aukioloajat niin, että myös opiskelijat ja työssäkäyvät voivat osallistua.

Henkilöstö ja vapaaehtoiset

Varmista riittävä määrä työntekijöitä, joilla on osaamista vieraskielisten kanssa työskentelystä. Rekrytoi ja perehdytä vapaaehtoisia jatkuvana prosessina.

Budjetti

Tilakustannukset, materiaalit, mahdollinen tarjoilu (budjetti per ilta).

Yhdessä-ilta klo 16–20
16:30–17 keskustelupiiri
18–18:30 keskustelupiiri
19:30 loppurentoutus

Mainonta ja asiakashankinta

Yhteistyö

Hyvä käytäntö maahanmuuttaneiden tavoittamiseen on yhteistyö heitä jo tavoittavien tahojen kanssa. Vierailut ja mainostamiset esimerkiksi kouluissa, muissa järjestöissä ja erilaisissa tapahtumissa toimivat hyvin. Monesti tarvitaan useampia vierailuja ja mainoksia, jotta kävijöitä saadaan paikalle.

Flyerit ja mainokset

Luo selkeitä ja houkuttelevia mainoksia sekä flyereita, joita voit jakaa.

Henkilökohtainen viestintä

Mainosta toimintaa henkilökohtaisesti, ole paljon näkyvillä eri paikoissa ja tapahtumissa.

Toiminnan järjestäminen

Vastuut

Sovi vastuuvuoroista työntekijöiden ja vapaaehtoisten kesken (esim. keskustelupiirin vetäminen, uusien kävijöiden vastaanotto).

Sisältö

Valmistelee monipuolista sisältöä, kuten pelejä, keskusteluaiheita, askartelua ja kädentaitoja. Ole joustava ja valmis soveltamaan sisältöä osallistujien toiveiden ja tarpeiden mukaan.

Osallista

Rohkaise kävijöitä vaikuttamaan toiminnan sisältöön esim. kuukausittaisilla yhteisökokouksilla.

Osallistujien tukeminen

Yhteisöllisyys

Luo turvallinen ja kannustava ilmapiiri, jossa osallistujat uskaltavat käyttää suomen kieltä, osallistua keskusteluihin ja ottaa tilaa omaan käyttöön.

Ryhmäytyminen

Edistä ryhmäytymistä ja vertaistukea, jotta osallistujat tuntevat olonsa mukavaksi ja sitoutuvat toimintaan. Yhteiset keskustelut, pelailut ja muu tekeminen tukevat tutustumista.

Palaute

Kerää säännöllisesti palautetta osallistujilta ja käytä sitä toiminnan kehittämiseen ja vaikuttavuuden arviointiin. Hankkeessa käytimme THL:n osallisuusindikaattoria ja pieniä onnistumistarinoita.

Kulttuurinen sensitiivisyys

Ymmärrä ja kunnioita osallistujien kulttuurisia taustoja ja arvoja. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi kulttuurisesti merkityksellisten tapojen ja perinteiden huomioimista.

Minä haluaisin paljon puhua ja kertoa mitä teki ihmiset ja auttaa ihmisiä täällä, mutta minä en osaa paljon suomia.

Haasteiden hallinta

Asiakashankinta

Varaudu siihen, että asiakashankinta voi olla haastavaa ja vaatii aikaa ja resursseja. Ole kärsivällinen ja jatka mainontaa.

Osallistujatiedot

Kerää osallistujatiedot vasta, kun ihmiset tulevat uudestaan, jotta ensimmäinen osallistumiskerta on mahdollisimman matalalla kynnyksellä.

Kielimuuri

Kannusta kävijöitä puhumaan pääsääntöisesti suomea, joka on kaikille yhteinen kieli. Tarvittaessa käytä kääntäjää asioiden selittämiseen. Pyri käyttämään selkeää kieltä omassa viestinnässäsi.

Muuta huomioitavaa ja pohdittavaa:

Viestintä

Missä toiminnasta ja muutoksista tiedotetaan, onko kävijöitä tarpeen tavoittaa

Yhteiskehittäminen

Miten kävijöitä osallistetaan toiminnan suunnitteluun, millaiset rakenteet tukevat yhteistä ideointia

Palaute ja arviointi

iten toimintaa arvioidaan ja missä muodossa osallistujat voivat antaa palautetta

Saavutettavuus

Pääkaupunkiseudulla matkustuskulut ovat korkeat ja voivat muodostua esteeksi ilmaiseen toimintaan osallistumiselle, onko sijainti helposti saavutettava ja tilat tarvittaessa esteettömiä.

Turvallisemman tilan periaatteista sopiminen

Toiminnassa on hyvä luoda yhteiset säännöt ja periaatteet, joiden mukaan toimitaan.

Hankkeessa järjestimme kaksi työpajaa, joissa kävimme pienryhmäkeskustelua turvallisuudesta ja yhteisen tilan säännöistä.

Kaikki saivat osallistua ja tuoda omia mielipiteitään paperille.

Näistä keskusteluista koostimme yhteiset säännöt, jotka ovat esillä toiminnan aikana.

Säännöt on hyvä kerrata aika ajoin ja käydä läpi uusien kävijöiden kanssa.

Esimerkki turvallisemman tilan periaatteista

- Autetaan toisia
- Ei naureta, jos toinen tekee virheen
- Ei kommentoida miltä toinen näyttää
- Ei puhuta toisten päälle
- Tänne saa kaikki tulla
- Esittäytyään uusille ihmisille
- Puhutaan suomea

Esimerkkejä onnistumisista

Haastateltavat kertoivat, kuinka sosiaalinen vuorovaikutus oli lisääntynyt ja helpottunut. Moni oli rohkaistunut käyttämään enemmän suomen kieltä vapaa-ajallaan. Yksi haastateltava koki, että kielimuurin ylittäminen on ollut avainasemassa hänen osallisuutensa kokemisessa.

Kävijöiden ja vapaaehtoisten kesken on solmiutunut useita ystävyys- ja kaverisuhteita. Yksinäisyys koettiin suureksi haasteeksi, ja hankkeen tarjoama tila ja toiminta auttoi monia tuntemaan itsensä osaksi yhteisöä.

Kävijät kertovat, että ovat kokeilleet uusia asioita ja oppineet uusia taitoja, joita ovat jatkaneet harrastuksena myös toiminnan ulkopuolella.

”

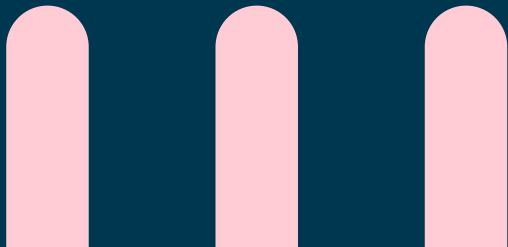
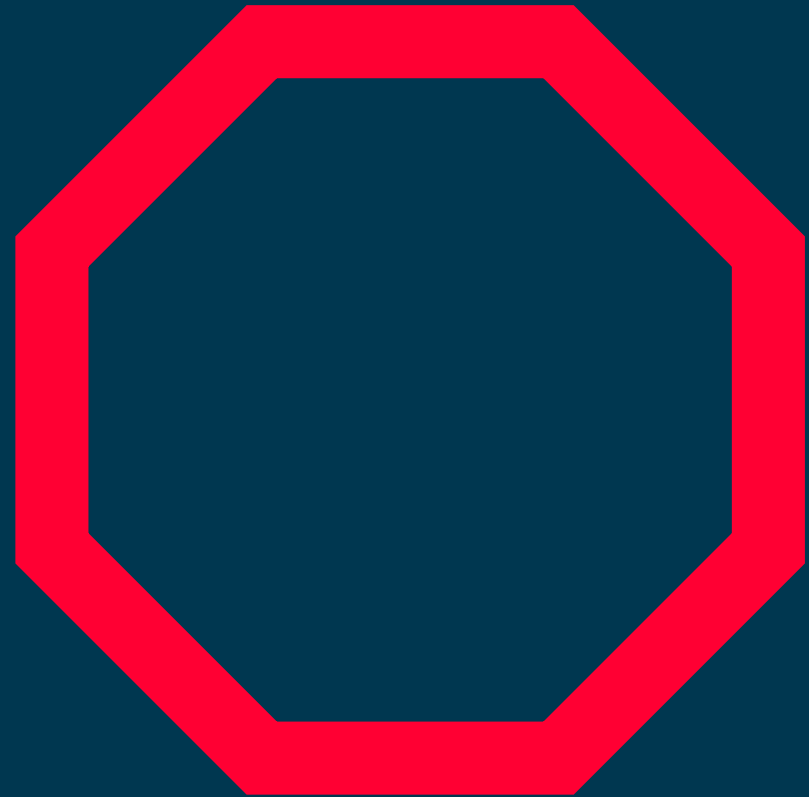
Tosi kiva täällä. Minä tosi iloinen, kun tulee tänne. Siellä tosi hyvä ihmiset ja minä tosi iloinen, kun näkee kaikki, On tosi iloinen ihmiset. Kun minä tulen tänne täällä on paljon juon ja syön. On sipsiä, kahvia, mehua tai keksiä ja paljon auttaa ihmisille.

”

Aikaisemmin mulle oli vähän vaikeaa keskustella ihmisen kanssa. Varsinkin, jos mä olin keskustella suomeksi. Mulla oli vähän helpompi puhua suomea, vaikka vieläkin ei ole puhua ihan täysin.

Läksyapu ja kielikerho

Kohtaamisia ja koulumenestystä

Miksi kielikerhoja ja läksypua tarvitaan

Kielikerhoja ja läksypua tarvitaan tukemaan maahanmuuttajataustaisten nuorten kielen oppimista, koulumenestystä ja yhteiskunnallista osallisuutta. Nuoret kohtaavat monia haasteita, kuten kielen oppimisen vaikeuksia, sosiaalisen pääoman puutetta ja rakenteellista rasismia.

Läksy- ja kielikerhot tarjoavat matalan kynnyksen tukea, joka on helposti saavutettavissa ja oikea-aikaista. Ne auttavat nuoria kehittämään kielitaitoaan, parantamaan koulumenestystään ja luomaan sosiaalisia verkostoja. Lisäksi ne edistävät nuorten hyvinvointia ja itseluottamusta, mikä voi auttaa heitä integroitumaan paremmin yhteiskuntaan.

Suunnittelu ja valmistelu

Suunnittelu

Määrittele kohderyhmä, tarpeet, resurssit ja materiaalit. Rekrytoi vapaaehtoisia ja perehdytä heidät tehtäviinsä. Suunnittele kerhojen sisältö ja aikataulu, huomioiden osallistujien tarpeet ja toiveet. Kerhot voivat myös olla osa muuta avointa toimintaa.

Toteutus

Järjestä viikoittaiset kerhot, joissa nuoret voivat saada apua läksyjen tekemisessä ja harjoitella suomen kieltä. Käytä monenlaisia oppimismenetelmiä ja teemoja, kuten pelejä, kielioppiharjoituksia ja keskusteluja. Luo yhteisöllinen ja kannustava ilmapiiri, jossa nuoret tuntevat itsensä arvostetuiksi ja osallisiksi. Hankkeessa on havaittu, että ryhmämuotoinen toiminta edistää nuorten hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä.

Seuranta ja palaute

Seuraa osallistujien edistymistä ja kerää palautetta toiminnan kehittämiseksi. Arvioi kerhojen vaikuttavuutta ja tee tarvittavat muutokset toiminnan parantamiseksi. Hankkeessa on käytetty THL:n osallisuusindikaattoria osallistujien tarpeiden ja kokemusten ymmärtämiseksi.

Toiminnan järjestäminen

Aikataulu

Suunnittele säännölliset tapaamisajat, jotka sopivat osallistujille.

Sisältö

Valmistelee monipuolista sisältöä, kuten pelejä, kielioppiharjoituksia, dialogeja, videoita ja keskusteluaiheita. Ole joustava ja valmis soveltamaan sisältöä osallistujien tarpeiden mukaan. Hyviä materiaaleja löytyy netistä esimerkiksi hakusanoilla: kielikerho tehtävät ja opetusmateriaalit suomen kieli.

Ohjaajat

Varmista, että ohjaajat ovat perehtyneet selkokielisyyteen ja pystyvät mukauttamaan opetusta eri kielitasoille.

Muut huomioitavat asiat

Kulttuurinen sensitiivisyys

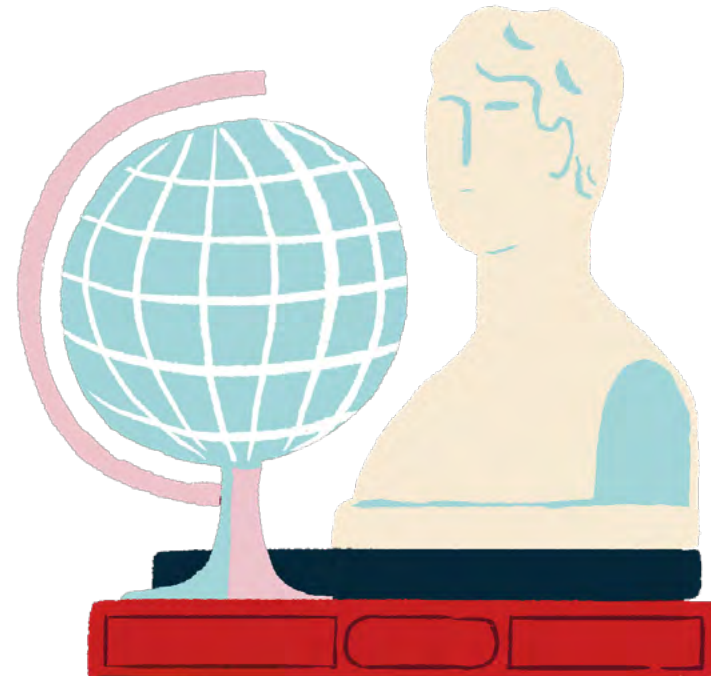
Ymmärrä ja kunnioita osallistujien kulttuurisia taustoja ja arvoja. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi kulttuurisesti merkityksellisten tapojen ja perinteiden huomioimista kerhojen suunnittelussa ja toteutuksessa. Luokaa ja noudattakaa yhdessä sovittuja sääntöjä (kts. Turvallisemman tilan periaatteet sivu 10).

Joustavuus

Ole valmis mukauttamaan toimintaa osallistujien tarpeiden ja toiveiden mukaan. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi kerhojen sisällön ja aikataulun muokkaamista osallistujien palautteen perusteella. Hankkeessa on havaittu, että joustavuus toiminnan järjestämisessä lisää osallistujien motivaatiota ja osallisuutta.

Vapaaehtoisten rooli

Vapaaehtoiset ovat keskeisessä roolissa toiminnan onnistumisessa. Heidän rekrytointinsa ja tukemisensa on tärkeää. Vapaaehtoiset voivat toimia esimerkiksi läksyapuna ja kielikavereina, auttaen nuoria kielen oppimisessa ja kotitehtävien tekemisessä.

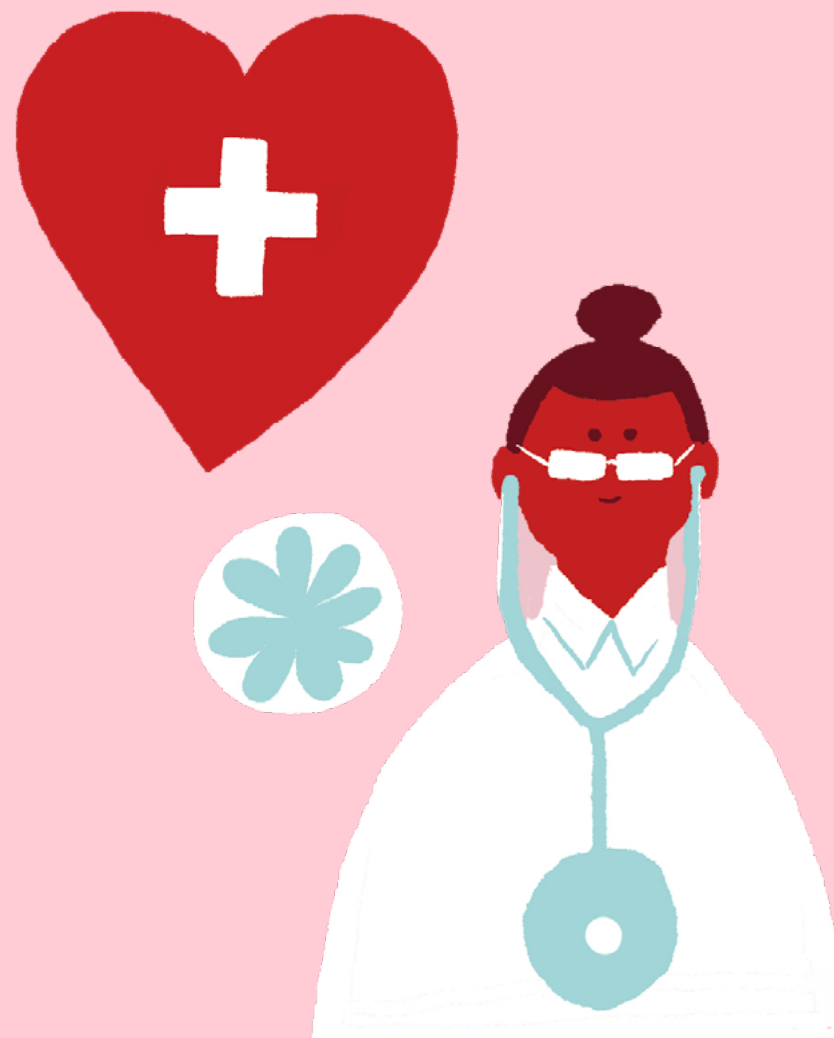
Kotitehtävissä tukeminen

Läksyavun antaminen ei tarkoita puolesta tekemistä. Auttaa voi tehtävänannon ymmärtämisessä, esimerkkien avulla ja kannustamalla itsenäiseen ajatteluun. Emme ole opettajia ja joskus tehtävät eivät ratkea useankaan vapaaehtoisen voimin. Tällöin ohjeistetaan kysymään koululta.

Esimerkkejä onnistumisista

Osallistujat kertoivat haastatteluissa, kuinka sosiaalinen vuorovaikutus oli lisääntynyt ja helpottunut, ja he olivat solmineet ystävyys- tai kaverisuhteita kesän kielikerhotoiminnassa. Pystyvyyden tunteet olivat nousseet, ja he olivat saaneet erilaisia arkea helpottavia taitoja, kuten vaalitaidot, lääkärissä käyntiä helpottavat taidot ja keskustelutaidot. He tunsivat itsensä merkityksellisiksi, sillä he kokivat saaneensa apua, ja heidän itsetuntonsa oli vahvistunut uusien taitojen myötä.

Esimerkiksi yksi haastateltava kertoi oppineensa paljon uusia sanoja, mikä oli lisännyt hänen kykyään selvittää arjesta uudessa asuinmaassaan. Toinen haastateltava koki kielikerhon hyväksi paikaksi harjoitella suomen kieltä ja tutustua uusiin ihmisiin. Hän oli tyytyväinen vaihtelevaan ja toiminnalliseen ohjelmaan, ja hänen pystyvyyden tunteensa oli lisääntynyt suomen kielen keskustelijana kehittymisen myötä.

Matalan kynnyksen vapaaehtoistoiminta

Yhteisöjen rakentamista ja
kaksisuuntaista kotoutumista

Matalan kynnyksen vapaaehtoistoiminnan periaatteita

- Jokaisella on mahdollisuus tulla vapaaehtoiseksi ja olla osa toimintaa omista kyvyistä ja elämäntilanteesta riippumatta. Jokaisella on kykyjä ja taitoja, joita käyttää itsensä ja yhteisönsä hyväksi.
- Vapaaehtoistyö on mahdollista sovittaa kiireiseenkin elämään vailla stressiä ja syyllisyydentuntoa.
- Vapaaehtoisena voi toimia matalalla kynnyksellä erilaisia ajanjaksoja: satunnaisesti, säännöllisesti tai kertaluonteisesti.
- Vapaaehtoistyö mahdollistaa myös sellaisten ihmisryhmien osallistumisen, jotka usein jäävät vapaaehtoistyön ulkopuolelle (maahanmuuttaja-taustaiset, muut vähemmistöt, alaikäiset)
- Vapaaehtoistoiminnassa luodaan vieraanvaraisia yhteisöjä, joissa osallisuus ja toimijuus vahvistuvat.
- Kaikki kohdataan arvostavasti ja yhdenvertaisesti ja häivytetään rooleja työntekijöiden, vapaaehtoisten ja kävijöiden välillä.
- Vapaaehtoistyö vastaa moninaisen vapaaehtoisjoukon toiveita, tarpeita ja kykyjä.
- Antirasismi, yhdenvertaisuus ja moninaisuus ovat tärkeitä arvoja.
- Konseptimme vapaaehtoistyön toteuttamiseen vaatii työntekijältä enemmän, mutta samalla luo runsaasti mahdollisuuksia yhteisöjen syntymiseen ja keskenään erilaisista taustoista tulevien ihmisten kohtaamiseen.

Miksi matalan kynnyksen vapaaehtoistoimintaa tarvitaan?

- Edistämään osallisuutta, kaksisuuntaista kotoutumista ja hyvinvointia, vähentämään yksinäisyyttä, luomaan moninaisia yhteisöjä.
- Vapaaehtoistyöstä saa aitoa kokemusta työelämästä ja joskus vapaaehtoistyö voi johtaa työllistymiseen tai ainakin olla merkittävässä roolissa siinä.
- Joidenkin toimintojen järjestäminen ei olisi mahdollista ilman vapaaehtoisvoimia.
- Vapaaehtoistyö parantaa väestösuhteita ja ehkäisee yhteiskunnan eriytymistä ja polarisaatiota tarjoamalla yhdistävää ja kohtaavaa toimintaa.

Suunnittelu

Ketkä voivat toimia vapaaehtoisina toiminnassamme?

- Selvitä ensin toiminnan mahdollisuudet ja vapaaehtoistyön raamit. Myös matalan kynnyksen vapaaehtoistoiminnassa voi olla rajoituksia siinä, keiden on mahdollista toimia vapaaehtoisena.
- Minkälaista vapaaehtoistyötä voimme toiminnassamme tarjota?
- Mitä ovat konkreettiset vapaaehtoisen tehtävät
- Minkälaisina ajankohtina toimintaa järjestetään ja keillä on täten mahdollisuus osallistua toimintaan
- Vaatiiko vapaaehtoistyö erityistä osaamista, kielitaitoa tai vaikkapa fyysisiä kykyjä
- Selvitä toimintapaikkojen esteettömyys
- Pohtikaa koko työyhteisön voimin, minkälaista tukea vapaaehtoisille on mahdollista antaa toiminnassa aikana ja sen ulkopuolella
- Minkälaiset rakenteet ovat työssämme mahdollisia: perehdytys, vapaaehtoiisiin käytetty työaika

- Miten varmistamme turvallisemman tilan toiminnassamme kävijöille, vapaaehtoisille ja työntekijöille
- Nämä asiat määrittävät sen, ketkä voivat olla vapaaehtoisina toiminnassamme

Vapaaehtoistyö on antanut uusia kokemuksia ja mahdollisuuksia toimia ympäristöissä, missä ei muuten arjessa tule oltua.

Mainonta ja vapaaehtoisten rekrytointi

Tee mielenkiintoiset ja informoivat mainokset

Mitä tarkemmin toimintaa avaa, sitä useampi kiinnostuu. Mainoksissa on hyvä kertoa vapaaehtoistehtävien lisäksi toiminnan ajankohdista, siitä, minkälaisia vapaaehtoisia toimintaan halutaan ja minkälaista tukea vapaaehtoisille on tarjolla.

Mieti, missä mainostat

Vapaaehtoistyö.fi-sivuston lisäksi vieraile paikoissa, joissa potentiaalisia vapaaehtoisia voisi olla: lukiot, ammattikorkeakoulut, yliopistot, kirjastot, sekä muut paikat.

Huomioi erilaiset väestöryhmät

Ota rohkeasti yhteyttä myös epätavanomaisiin paikkoihin ja huomioi väestöryhmät, jotka on usein jätetty huomiotta vapaaehtoistyössä, esimerkiksi alaikäiset, vanhukset, maahanmuuttaneet, vammaiset jne.

Täsmärekrytoi:

Vakiintuneen mainonnan lisäksi kannattaa tehdä tehostettua täsmärekrytointia tiettyihin tehtäviin tai ajanjaksolle, esimerkkinä kesäajaksolle. Monet ihmiset etsivät vapaaehtoistyötä vain rajatulle ajalle. Kokemuksemme mukaan kesävapaaehtoisista suurin osa jäi toimintaan myös kesän jälkeen.

Perehdytys

Ajan sopiminen

Kun vapaaehtoinen ilmoittautuu toimintaan, on hyvä sopia perehdytysaika saman tien.

Matalan kynnyksen perehdytys

Perehdytykseen tulee olla vaivatonta osallistua ja toimintaan on hyvä päästä nopeasti mukaan. Jos ilmoittautumisen ja toimintaan mukaan pääsemisen väliin jää pitkä aika, se voi heikentää motivaatiota osallistua. Perehdytyksen tulee kuitenkin olla sisällöltään kattava ja tehokas alustus vapaaehtoistyöhön.

Yksilölliset tarpeet

Perehdytyksessä huomioidaan vapaaehtoisen yksilölliset tarpeet, onko standardi perehdytys riittävä vai tarvitseeko henkilö lisätukea ennen toiminnan aloittamista.

Perehdytyksen kesto

Hankkeessa huomasimme, että tunnin mittainen perehdytys oli riittävä, sillä vapaaehtoistyön oppii ennen kaikkea käytännössä, työntekijän tuella.

Erilaiset osallistumisvaihtoehdot

Perehdytystä voi järjestää sekä etä-, että läsnäolo-vaihtoehtoina, jotta se sopii mahdollisimman monelle.

Sopimukset

Vapaaehtoissopimukset, salassapitovelvoite, turvallisuuskoulutus ja vapaaehtoistyöntekijän vakuutus toiminnan aikana tulee olla kunnossa ja hoitaa ensimmäisellä tapaamiskerralla.

Vapaaehtoistoiminnan järjestäminen

Työntekijämitoitus

Hankkeessa huomasimme, että toimintaa järjestettäessä on hyvä varmistaa, että ainakin yksi työntekijä voi olla tarvittaessa vapaaehtoisten tukena ilman, että muu toiminta keskeytyy.

Vapaaehtoiseen tutustuminen

Aidon yhteyden luominen on merkittävää luottamuksen rakentamisen kannalta.

Toiminnan räätälöinti

Toimintaa kannattaa mahdollisuuksien mukaan suunnitella vapaaehtoisten kykyjen ja osaamisen mukaan. Onnistumisen kokemukset sitouttavat jatkamaan toiminnassa. Toiminta on hyvä suunnitella joustavaksi ja varata vapaaehtoisille erilaisia rooleja, joista he voivat valita.

Yhteinen toiminnan suunnittelu

Hyödynnä vapaaehtoisten kiinnostusten kohteita ja osaamista suunnittelemalla toimintaa yhdessä. Hankkeessa huomasimme tämän sitouttavan ja motivoivan vapaaehtoisia.

Työnjako

Toiminnassa työntekijät ovat päävastuussa ohjelman toteuttamisesta ja vapaaehtoisten tehtävien jakamisesta.

Vapaaehtoinen saa aina kieltäytyä ehdotetusta toiminnasta, mikäli ei koe sitä itselleen sopivaksi.

Vapaaehtoistyö on antanut tärkeää tasapainoa kiireisessä arjessa. Olen myös löytänyt ihania ihmisiä ja kiinnostavia keskusteluja.

Viestintä

Kaiken viestinnän tulee olla tarkoituksenmukaista ja vaivatonta. Viestintätavoista on hyvä sopia jo perehdytyksessä.

Ryhmäviestintä ja vapaaehtoisvuoroon ilmoittautuminen

Mieti, mikä on toiminnalle kätevin ja turvallisin tapa viestiä vapaaehtoisten kanssa. Vuoroon ilmoittautumisen tulee olla vaivatonta.

Vapaaehtoisten ryhmät

Jos vapaaehtoisille perustetaan esimerkiksi WhatsApp ryhmiä, tulee säännöistä sopia tarkasti.

Tietoturva

Selvitä organisaationne tietoturva-asiat suhteessa vapaaehtoisviestintään. Erilaisten viestisovellusten tietoturva voi olla kyseenalainen. On myös hyvä huomioida, että mahdollisille alaikäisille kannattaa perustaa erilliset ryhmät, ettei yhteystietoja jaeta eteenpäin. Muista pyytää vapaaehtoiselta lupa kaikkeen yhteystietojen tallentamiseen ja mahdolliseen ryhmään liittämiseen.

Kuukausikirje

Hyvä keino kertoa laajemmin toiminnan kuulumiset ja ajankohtaiset asiat.

Vapaa yhteydenpito

Yhteydenpito työntekijöihin on hyvä olla vapaaehtoisista lähtöisin

Hankkeessa huomasimme, että WhatsApp-ryhmässä on vaivatonta tehdä viikoittainen kysely, jossa vapaaehtoinen voi ilmoittautua vuoroon ja tarvittaessa perua vuoron sitä klikkaamalla. Myös akuutit tiedottamiset ja mielipidekyselyt hoituivat tätä kautta. Huomasimme myös, että ryhmät kannattaa pitää ainoastaan tiedotuskanavana, eikä keskustelupaikkoina. Kannustimme vapaaehtoisiamme viestimään asioista vapaaehtoisvastaavalle yksityisviestein, jotta ryhmä ei kuormittuisi eivätkä tärkeät informaatiot katoaisi viestien tulvaan.

Tuki toiminnan aikana

- Työntekijöiden tulee seurata tilannetta herkästi ja olla tarvittaessa tukena vapaaehtoisen ja kävijöiden välisen yhteyden luomisessa.
- Mikäli vapaaehtoinen auttaa itsenäisesti kävijää eri tilassa, työntekijä käy säännöllisesti kysymässä, miten menee, muistuttamassa tauoista sekä tarjoamassa tukeaan.
- Vapaaehtoista ei koskaan jätetä toiminnassa yksin vaan työntekijä on aina saatavilla.
- Mikäli vapaaehtoinen haluaa suunnitella ja toteuttaa toimintaa, on työntekijä tukena mahdollistamassa tämän.
- Jokaisen käynnin päätteeksi kysytään tunnelmia siitä, miten vapaaehtoisvuoro on mennyt ja varmistetaan, onko vapaaehtoisella tarve purkaa asioita. Vapaaehtoisten vointia seurataan ja ehkäistään mahdollista kuormittumista tarvittaessa rajaamalla vuorojen määrää tai työtehtäviä yhdessä vapaaehtoisen kanssa.

Tuki toiminnan ulkopuolella

- **Mahdollisuus keskustella työntekijän kanssa**, mikäli jokin asia on jäänyt mietityttämään. On tärkeää, että jokaiseen vapaaehtoiseen luodaan henkilökohtainen suhde, jotta luottamus työntekijän ja vapaaehtoisen välille voi syntyä.
- **Mahdollisuus osallistua koulutuksiin**, mikäli tämä on organisaatiossa mahdollista. Koulutusten tarkoituksena on antaa työvälineitä ja tukea vapaaehtoistyöhön. Koulutuksiin osallistuminen on aina vapaaehtoiselle maksutonta ja vapaaehtoista.
- **Vapaaehtoisten kehittämispäivä**, jossa voi suunnitella toimintaa yhdessä toisten vapaaehtoisten ja työntekijöiden kesken on ollut pidetty ja toimintaan sitouttava toimintamalli.
- **Työnohjaus**, mikäli se on organisaatiossa mahdollista ja toiminnan luonteen vuoksi tarpeellista.
- **Vapaamuotoiset tapaamiset vapaaehtoisten kesken** ovat tärkeitä mahdollisuuksia keskustella vapaaehtoistyön herättämistä ajatuksista ja tunteista sekä vertaisten että työntekijöiden kanssa.

Alaikäiset vapaaehtoiset

Mikäli toimintaan tulee alaikäisiä vapaaehtoisia on hyvä huomioida seuraavat asiat:

Vastuutyöntekijälle tulee tilata alaikäisten kanssa työskentelevän rikosrekisteriote.

Alaikäisten yhteystietoja ei saa luovuttaa eteenpäin, joten mahdolliset viestisovellusten ryhmät on hyvä pitää erillään.

Toiminnan luonne ja kohderyhmä huomioiden on syytä pohtia, onko tarpeen asettaa suosituksia alaikäisen vapaaehtoisen ja toiminnan kohderyhmän mahdolliselle toiminnan ulkopuoliselle yhteydenpidolle.

Alaikäiset saattavat tarvita erilaista tukea vapaaehtoistyöhön. On tärkeää olla heitä varten saatavilla.

Haasteiden hallinta

- **Työajan käyttö:** Vapaaehtoistyön organisointi matalan kynnyksen mallilla vie työntekijältä runsaasti työaikaa, joten sitä tulee suunnitella rakenteisiin.
- **Vapaaehtoismallin ennakoimaton luonne,** jonka myötä ei ole pakollista sitoutua säännöllisiin vuoroihin, luo toimintaan epävarmuutta: ei voi varmuudella tietää etukäteen, onko vapaaehtoisia mukana tai miten paljon. Tämän vuoksi toiminta kannattaa suunnitella niin, että se on mahdollista toteuttaa myös pelkkien työntekijöiden voimin.
- **Paikalle saapumattomat ihmiset,** jotka ilmoittautuvat mukaan toimintaan, mutta eivät tulekaan paikalle perehdytykseen tai siirtävät sitä jatkuvasti vievät turhaan työaikaa.
- **Paikan päällä järjestettävät perehdytykset** vaativat enemmän resursseja ja työaikaa. Etäperehdytys on helpompi toteuttaa ja aikataulujen yhteensovittaminen on helpompaa, mutta se sitouttaa vähemmän.

Toiminnan arviointi ja kehittäminen

- **Anonyymi palautekysely** vapaaehtoisille kannattaa toteuttaa napakka mutta kattava anonyymi palautekysely, jotta myös mahdollisten kehitysideoiden tai negatiivisen palautteen antaminen on mahdollista. Hankkeessa huomasimme, että kyselyyn oli hyvä sijoittaa myös vapaan palautteen osio, sillä saimme sen kautta arvokasta palautetta myös asioista, joista ei ollut monivalintakysymyksiä.
- **Äänestykset WhatsApp-ryhmässä:** pienempiä mielipidekyselyjä, osallistumisinnokkuutta ym. on näppärä kartoittaa ryhmän kyselyosiolla pienellä vaivalla.
- **Henkilökohtaiset suhteet ja keskustelut:** kaikista tärkeintä on luottamuksellisen suhteen luominen vapaaehtoiseen ja olla aidosti läsnä heitä varten, jotta he uskaltavat jakaa kokemuksiaan myös keskustellen. Tällöin on helpompi selvittää mahdolliset väärinkäsitykset.
- Kehittämispäivät ja koulutukset mahdollistavat toiminnan kehittämisen yhdessä vapaaehtoisten kanssa.

Esimerkkejä onnistumisista

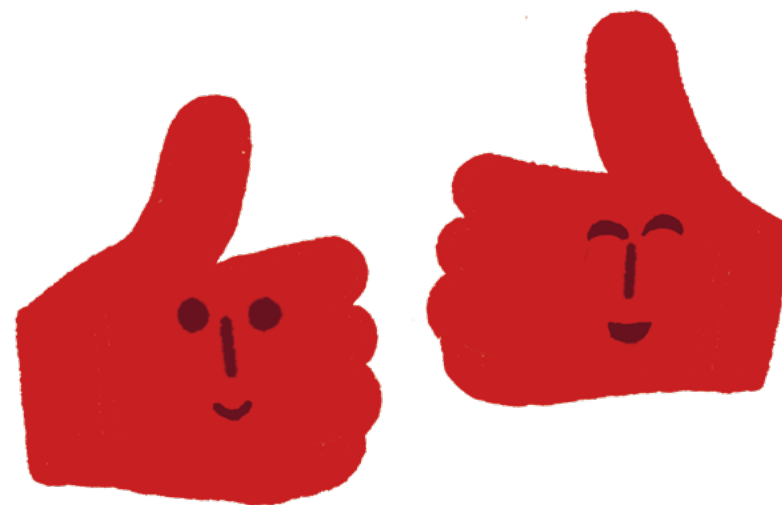
Merkittävä ilmiö ja onnistuminen on alun perin toiminnan kohteena olevien nuorten siirtyminen vapaaehtoisen rooliin. Työntekijöiden, vapaaehtoisten ja kävijöiden tasa-arvoinen rooli yhteisössä ja sen luomisessa mahdollistaa luontevasti useampien roolien omaksumisen. Vastuurooliin siirtyminen edistää pystyvyyden ja merkityksellisyyden kokemusta, täten edistään hyvinvointia. Toiminta on yksi väline kaksisuuntaisen kotoutumisen edistämisessä tarjoten aitoa ja tasavertaista vapaaehtoistyökokemusta. Tässä toiminnassa toteutuu luontevasti hankkeemme tavoite osallisuuden, hyvinvoinnin ja toimijuuden edistämisestä.

IB-lukioiden kanssa tehty yhteistyö on tuonut joukkoomme kymmeniä erinomaisia vapaaehtoisia sekä yhteistyö toisen hankkeen vapaaehtoistoiminnan kanssa on mahdollistanut vapaaehtoisille monipuoliset vapaaehtoistyön mahdollisuudet, koulutukset ja tapahtumat sekä tarjonnut kollegiaalista tukea ja hyvien käytäntöjen jakamista.

Vapaaehtoiset ovat aidosti ystävystyneet toiminnassa ja yhteisöjä on muodostunut myös toiminnan ulkopuolelle.

Olen oppinut rohkeutta lähestyä ja keskustella eri ihmisten kanssa.

Diakonissa-
laitos

Rohkeasti ihmisarvon puolesta

Alppikatu 2, 00530 Helsinki • www.hdl.fi